

Кузуб Михайло Віталійович,
старший викладач кафедри обліку та оподаткування,
Смілянець Дарина Андріївна.
Київський національний торговельно-економічний університет

ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Анотація. Досліджено періоди розвитку бухгалтерського обліку. Розглянуто бухгалтерський облік у такого важливого учасника ринку туристичних послуг, як туристичний агент.

Ключові слова: бухгалтерський облік, періоди розвитку, міжнародні стандарти, туристичний агент.

Актуальність даної теми є цікавою та потребує детального дослідження, оскільки бухгалтерський облік був викликаний до життя самою господарською діяльністю людини і до сьогодні, видно якою повагою користувалися в давнину всі ті, хто працював бухгалтером і як цінувалась їх справа. Бухгалтерський облік називали і називають таємницею Богів, в яку посвячували лише обраних, але на жаль, мало хто звертає на це увагу, особливо з молоді. Матеріалом для дослідження стала історія в сфері бухгалтерського обліку, компанії, які щодня використовують даний напрям. Мета аналіз сучасного стану використання бухгалтерського обліку та вплив на ринок світу.

Почнемо з того, що загалом розуміється під словосполученням «Бухгалтерський облік». Бухгалтерський облік - процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. [1] Об'єктом обліку перш насамперед була земля та її використання. Головним багатством було зерно і воно оберталося як гроші, грошима також обертався метал у злитках та різні предмети – раковини, шкури тварин, сіль, тощо. Після цього, монети стали універсальним еквівалентом обміну та вартісним вимірником у бухгалтерії. Монетні гроші були видатним винаходом в стародавній Греції. За своїм значенням цей винахід прирівнюється до винаходу письменності. Для бухгалтерії винахід грошей з «твердим курсом» означав поворот від натурального обліку до узагальнюючого вартісного. Отже, можна зазначити, що нікому невідомо, хто був винахідником бухгалтерського обліку. Можна тільки стверджувати, що система подвійного запису почала з'являтися у 13-14 століттях у деяких торгових центрах Північної Італії.

Для розвитку даної теми сприяв в першу чергу прогрес, стабільність, та у зв'язку з цим важливого значення набула періодизація розвитку, але в літературі не існує єдиної думки про це. То ж виділяють чотири основні періоди розвитку бухгалтерського обліку.

Перший період – виникнення різних способів реєстрації фактів в облікових реєстрах у вигляді записів. Вершиною даного періоду стало розповсюдження інформації подвійного запису.

Другий період – припав на революційні перетворення в галузі виробництва, а саме на розвиток торговельних, фінансових товарних операцій і не тільки в окремих

країнах, а вже більш масштабно – на увесь світ. В даний період видається більша кількість занять з обліку, відповідно збільшились робочі місця.

Третій період – набув великого значення. Бухгалтерський облік вважається як сфера наукових знань. Протягом цього періоду, більшості авторів були направлені на те, щоб встановити теоретичні основи, щоб визначити галузь тих явищ, вивчення яких складає об'єкт даної науки. Також було виявлено ряд визначень бухгалтерського обліку і його цілей.

То ж останній, четвертий період - його доцільно ділити на дві окремі стадії:

а) Та, що охоплює період до середини ХХ століття (розробка базових принципів об'єктивної оцінки майново-правового стану.

б) Та, що з середини ХХ та до нині. Вона характеризується розробкою принципів оцінки майново-правового стану господарчих суб'єктів в умовах зовнішнього ринкового середовища і у зв'язку з прийняттям ефективних господарчих рішень для отримання майбутньої економічної вигоди. [1]

То ж ми бачимо, що бухгалтерська справа, як і інший суспільний розвиток – це досить складний процес, його історія сповнена падінь, невдач, відхилень та помилок. Найголовніше дотримуватись трьох завдань:

1. Досліджувати облік максимально інформативно та точно;
2. Досягти його простоти і дешевезни;
3. Отримати своєчасну інформацію про факти господарського життя.

Для більш детального аналізу пропонуємо розглянути бухгалтерський облік у такого важливого учасника ринку туристичних послуг, як туристичний агент. Передусім згадаймо, хто такі туристичні агенти. Це — особи, які здійснюють посередницьку діяльність щодо реалізації. Зазвичай такі особи займаються комерційним посередництвом, а саме як агенти, діючи *в інтересах та від імені туроператорів* на підставі укладених агентських договорів (ст. 295 Господарського кодексу України). Згідно з агентським договором, комерційний агент отримує агентську винагороду за посередницькі операції, здійснені ним в інтересах суб'єкта, якого він представляє, у розмірі, передбаченому договором. Агентська винагорода виплачується комерційному агенту після оплати третьою особою за угодою, укладеною з його посередництвом, якщо інше не передбачено договором сторін. [2]

Відповідно, бухгалтерський облік таких турагентів-посередників, які реалізують туристичний продукт туроператорів, цілком і повністю підпорядковується «посередницьким» принципам. Підсумовуючи, можна зазначити те, що кожний бухоблік має своє значення. Досліджуючи історію розвитку бухгалтерського обліку, необхідно пам'ятати і про інші науки, які так чи інакше пов'язані з обліком.

Теорія бухгалтерського обліку включає цілу низку наукових дисциплін, в яких розглядаються методологічні та організаційні принципи його побудови, специфічні особливості його ведення на різних підприємствах і галузях народного господарства, використання облікової інформації для складання звітності, аналізу, контролю та управління в цілому. [3]

До речі, серед промисловців, банкірів, інвесторів з'явилося свого роду гасло: «Бухгалтери всіх країн, єднайтеся!» І 29 червня 1973 р. було утворено Міжнародний комітет з розробки бухгалтерських стандартів. До комітету увійшли представники 14 країн світу і 29 червня 1973 р., то ж було утворено Міжнародний комітет з розробки бухгалтерських стандартів. До комітету увійшли представники 14 країн світу. [4].

Нині перед науковцями і практиками бухгалтерського обліку в Україні стоїть нове завдання – перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), що розробляються Комітетом з Міжнародних стандартів. [5]

То ж бухгалтерська справа потребує однозначно уваги. Успішний бухгалтер займається не тільки веденням рахунків, але й іншою діяльністю, що включає планування і прийняття рішень, контроль, оцінювання та аналіз господарської діяльності.

На разі, сучасний бухгалтер має задовольняти потреби тих, хто використовує облікову інформацію, незалежно від того хто споживачами цієї інформації є. Кількість бухгалтерів України складно точно підрахувати. За оцінками Світового банку, в Україні їх близько 500 тисяч. [7].

Розвиток бухгалтерського обліку базується на складній системі інституціонального забезпечення. Вона взаємопов'язана та взаємозалежна. Здійснений аналіз, дає змогу дійти висновку, що історія бухгалтерського обліку має значущий вплив в сучасності. Слід пам'ятати про неї, про тих хто вкладає в дану науку багато знань та уваги. Саме цей напрям відграє значний вплив на економіку по всьому світу.

Як висновок, можна зазначити, що виникнення і розвиток бухгалтерського обліку є невід'ємною складовою частиною всієї історії людського суспільства.

Сучасна наука не дає однозначної відповіді, який саме момент слід вважати виникненням бухгалтерського обліку, але у багатьох випадках це пояснюється недостатньою кількістю джерел, що збереглися в облікових документах, які використовувалися вченими. То ж широке розповсюдження бухгалтерії викликає необхідність у висвітленні історії її виникнення і розповсюдження по всьому світу.

Використані джерела:

1. ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Туристична діяльність: облік та оподаткування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005703-turistichna-diyalnist-oblik-ta-opodatkovannya>.
3. Історія розвитку бухгалтерського обліку в Україні. URL: dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2918/1/Джерелейко_ОБС_31.pdf
4. Пушкар М.С. Історія обліку та контролю господарської діяльності: Навч. Посібник / Пушкар М.С., Гавришко Н.В., Романів Р.В. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 223 с.
5. Звітність підприємств: [навч. посібн. для студентів вищих навч. закл.] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленников, О.В. Побережець, С.О. Черкасова. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 188 с.
6. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Обліково-аналітичне забезпечення антикризового управління підприємством» (Київ, 21 квітня 2016 р.). С. 13–17. 10. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом, Євро
7. Звіт про стан дотримання стандартів та кодексів (ЗДСК). Бухгалтерський облік та аудит. URL: http://www.worldbank.org/ifa/rosc_aa_ukr_ukr.pdf
8. Лещій Л. А., Кузуб М. В. Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності. Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70-річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ. URL: <https://knute.edu.ua/file/NzM1OQ==/bbd395069fa67e97d7a68f2c897d9a6a.pdf>